

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна**

«Затверджую»

**Голова приймальної комісії,
ректор Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна**

**_____ Бакіров В.С.
«____» _____ 2016 р.**

**Програма
додаткового фахового випробовування
із історії валеології для здобуття ступеня магістра та освітньо – кваліфікаційного
рівня спеціаліста**

**Затверджено на засіданні
Вченої ради філософського факультету,
протокол № 7 від 19 лютого 2016 р.**

**Голова Вченої ради
філософського факультету
І.В. Карпенко**

Харків 2016

1. Ранній період розвитку уявлень про здоров'я.

Цілителі доісторичних часів. Валеологічні уявлення Людини про своє Здоров'я, Суспільство, Природу. Культурні тварини та амулети.

Філософські концепції здоров'я стародавнього світу. Валеологічні тенденції в медицині Стародавньої Греції, Єгипту та Риму. Давньогрецькі філософи Алкмеон, Емпедокл, Фалес, Анаксимандр, Демокрит. Валеологічні дії Асклепія, його синів та дочок за описами Гомера. Наукова спадщина Гіппократа. Давньоєгипетські традиції викладання питань охорони здоров'я. Лікар і філософ Герофіл.

Валеологічні уявлення в державах Давнього Сходу. Кодекс Законів Хаммурапі. Оздоровчі системи Індії. Аюрведа – наука самооздоровлення і «Книга здорового способу життя» та додатки до неї – «Йоги». Кодекс Законів здоров'я Ману. Кодекси здорового способу життя Тибету. Сезонні зміни стану здоров'я за уявленнями тибетських лікарів. Оздоровчі системи Китаю. Відкриття значення пульсу при обстеженні хворого. Пам'ятка давньої народної медицини Китаю „Хуан-ди ней-цзин”. Голкотерапія. Оздоровчі властивості женьшеню, лимоннику та елеутерококу. Узагальнення досвіду китайської народної медицини в підтриманні здорового способу життя Людини в трудах сучасних китайських шкіл. Розвиток Культури Здоров'я в країнах Близького Сходу. Центри Здоров'я. «Канон лікарської науки» Авіценни.

Розвиток валеологічного оздоровлення в Київській Русі. Травники скіфів. Вплив Греції, Єгипту та Візантії. «Слово о полку Ігоревім» – пам'ятник валеологічного починання Київської Русі. Роль монастирів.

2. Оздоровчі традиції українського народу.

Етнічний склад населення України, його географічне розташування, здоров'я та чисельність. Етнічно-психологічні особливості населення України, його менталітет, культура здоров'я та особистісні цінності. Відмінність вимог до здоров'я у різних етнічних спільнот. Традиції етнооздоровлення. Особливості оздоровлення в різних регіонах України. Народні оздоровчі технології за допомогою флори та фауни. Відомі українські укладачі традицій народної медицини. Поради народної медицини та оздоровчі рецепти.

Державна національна символіка, її значення у житті держави, народу. Народна символіка: природні, рослинні та побутові символи-обереги. Обрядова символіка. Роль рідної мови в духовному збагаченні й розвитку людини, в формуванні її здоров'я, мислення і культури.

Народний календар свят. Традиції оздоровлення та харчування під час весняних та літніх свят. Осінні та зимові свята. Вірування, ритуали оздоровлення та особливості харчування. Етнооздоровлення українців за допомогою українського народного мистецтва. Особливості пісенності українського народу. Музичні інструменти українського народу. Українські народні танці та їх оздоровчі дії. Видатні українські митці, які зробили великий внесок у розвиток мистецтва й духовного здоров'я нації. Особливості народних промыслів та ремесел у різних регіонах України та їх оздоровчі аспекти. Особливості українського національного одягу і вбрання.

Українська родинна педагогіка. Особливості громадського виховання молоді. Культ фізичної досконалості запорізьких козаків як вершина української оздоровчої системи.

3. Становлення та розвиток науки про здоров'я з періоду Відродження до ХХ сторіччя. Учення філософів середньовіччя та нового часу про здоров'я та здоровий спосіб життя. Валеологія в Західній Європі. Салернський Кодекс Здоров'я. Труди Амирдавлда Амисиади – перший валеологічний посібник зі здорового способу життя та довголіття.. Кодекси здорового способу життя та довголіття. Погляди М. В. Ломоносова, Н. М. Максимовича-Амбодика, Д. С. Самойловича, Є. Й. Мухіна. “Вопросы жизни” и “Дневник старого врача” М. І. Пирогова. Теорія ортобіозу І. І. Мечникова. “Записки врача” и “Живая жизнь” В. В. Вересаєва. Кодекс здоров'я, підтримки здорового способу життя та довголіття Л. М. Толстого.

4.Розвиток валеології у ХХ сторіччі.

Історичні передумови розвитку валеології як науки. Періоди розвитку валеології (становлення, біологічний, гуманістичний). Наукові та світоглядні умови розвитку сучасної валеології. І. І. Брехман – автор назви науки «валеологія». Видатний хірург Ф. Г Углов. Роботи В. П. Казначеева. Внесок Р. М. Баєвського.

Розвиток валеології в Україні. М. М. Амосов – один із засновників української валеології. «Роздуми про здоров'я», енциклопедія Амосова. Валеологічні школи України. Санологи Г. Л. Апанасенко, Л. О. Попова.. Історія та здобутки харківської валеологічної школи. Українська мережа шкіл здоров'я. Українська Асоціація валеологів: історія створення та розвитку. Конференції валеологів. Міжнародні зв'язки українських валеологів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДОДАТКОВОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ З ІСТОРІЇ ВАЛЕОЛОГІЇ

Основними *критеріями оцінювання* додаткового фахового випробування з історії валеології є:

- знання та використання теоретичних та наукових підходів, які базуються на сучасних досягненнях в галузі здоров'я людини;
- знання та вміння формування стійких переконань щодо пріоритету здоров'я як основної умови реалізації фізичного, психічного, соціального та духовного потенціалу людини з урахуванням її індивідуальних особливостей;
- знання та вміння формування, збереження, зміцнення і передачу наступним поколінням знань про здоров'я та здоровий спосіб життя;
- знання та вміння щодо виховання бережливого, дбайливого та усвідомленого ставлення до власного здоров'я як однієї з найвищих людських цінностей, потреби самопізнання та всебічного самовдосконалення;
- знання та вміння застосовувати на практиці та у повсякденному житті основні принципи та закономірності життєдіяльності людини в природному та соціальному середовищах, спрямованих на збереження життя і зміцнення здоров'я;
- знання та вміння застосовувати на практиці та у повсякденному житті основних принципів, шляхів та методів збереження життя та зміцнення усіх складових здоров'я людини;
- навички використання надбань вітчизняної та світової науки для навчання учнів та вихованців основним методам самооцінки та контролю рівня всіх складових здоров'я;
- навички розвитку життєвих цінностей, спрямованих на заохочення вести здоровий спосіб життя;
- навички сформованості позитивної мотивації до здоров'я та здорового способу життя, ефективних принципів організації режимів праці та відпочинку;
- знання джерел та етапів розвитку валеології.

Екзаменаційний білет складається з трьох питань, які охоплюють теоретичний та теоретико-практичний матеріал з проблематики здоров'я людини. Кожне питання оцінюється за наступною системою балів:

100 - 80	Вступник знає загальні закономірності розвитку науки про здоров'я людини, виявляє міцні та глибокі знання щодо теорій здоров'я та здорового способу життя, вміє самостійно логічно викладати свою точку зору, творчо використовувати знання, виявляє особисту позицію щодо цих знань, можливості використання їх з метою збереження, зміцнення, формування і відтворення здоров'я дітей, підлітків і дорослих, вміє пропагувати набуті знання і застосовувати їх на практиці. Відповідь написана грамотно з використанням валеологічних термінів і понять.
79 - 60	Вступник на достатньо високому рівні володіє навчальним матеріалом,

	<p>вміє оперувати поняттями, фактами, явищами, достатньо логічно викладає матеріал, але допускає певні неточності, недостатньо повно уявляє можливості їх використання з метою збереження, зміцнення, формування і відтворення здоров'я дітей, підлітків і дорослих. Вміє пропагувати дещо неповні набуті знання і навички, застосовувати у повсякденному житті як елементи оздоровчої системи чи компоненти здорового способу життя.</p> <p>Відповідь в цілому написана грамотно з використанням фахових термінів і понять.</p>
59 - 40	<p>Вступник знає загальні закономірності розвитку даної галузі знань, відтворює значну частину матеріалу на репродуктивному рівні, знає основні положення програмного матеріалу, при викладенні навчального матеріалу допускає помилки, виявляє здатність робити висновки, недостатньо виявляє особисту позицію, недостатньо вміє пропагувати набуті знання. Відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні.</p> <p>Відповідь, в цілому, написана грамотно.</p>
39 - 20	<p>Вступник має фрагментарні знання, допускає значні помилки у викладенні навчального матеріалу, частково може відтворити навчальний матеріал з історії валеології, за інструкцією може застосовувати набуті знання на практиці.</p> <p>Відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу. Власні висновки відсутні.</p>
19 - 1	<p>Вступник має фрагментарні знання, допускає значні помилки у викладенні навчального матеріалу, частково може відтворити навчальний матеріал з історії валеології.</p> <p>Відповідь є частковою, допущені значні помилки та неточності у логіці викладу матеріалу. Власні висновки відсутні.</p>
0 балів	відповідь відсутня

При визначенні оцінки з додаткового фахового випробування з історії валеології підсумовується загальна кількість балів, отриманих вступником за відповіді на три питання екзаменаційного білету та ділиться на число питань. Таким чином визначається середній бал за відповідь вступник за 100-бальною шкалою (із заокругленням до цілого числа)

ЛІТЕРАТУРА

1. Амосов Н. М. Энциклопедия Амосова: Алгоритм здоровья. Человек и общество / Н. М. Амосов. – М.: ООО «Издательство АСТ», Донецк: «Сталкер», 2002. – 461 с.
2. Апанасенко Г. Л., Попова Л. О. Медицинская валеология. — К.: Здоровье, 1998. – 246 с.
3. Апанасенко Г. Л., Попова Л. О., Магльований А. В. Санология (медичні аспекти валеології). – Львів, ПП «Кварт», 2011. – 303 с.
4. Бобрицька В. І., Гриньова М. В. та ін. Валеология. Навч. посібник / За ред. В. І. Бобрицької. – Полтава, 1999. – 306 с.
5. Брехман И. И. Введение в валеологию – науку о Здоровье. – Л.: Наука, 1987. – 125 с.
6. Булич Е. Г., Муравов І. В. Валеология. теоретичні основи валеології. – Київ: ІЗМН, 1997. – 224 с.

7. Гончаренко М. С. Валеологический словарь. – Х., 1999. – 316 с.
8. Гончаренко М. С. Валеология в схемах. – Харьков, 2003. – 187 с.
9. Гончаренко М. С., Набока І. Є. Етновалеологія.є Навчальний посібник. – Харків:»Бурун–книга», Київ:КНТ, 2012. – 296 с.
10. Гончаренко, М. С. Валеопедагогічні аспекти духовності // Навчальний посібник для студентів вищих учбових закладів, Харків, 2007.-400с.
11. Грибан В. Г. Валеологія. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 256 с.
12. Коверець І. Українці: свята, традиції, звичаї. — Донецьк: Альфа-Прес, 2004. – 698с.
13. Міхеєнко О. І. Валеологія: основи індивідуального здоров'я людини. – Суми: Університетська книга, 2010. – 448 с.
14. Педагогіка здоров'я: навч. посіб./ С. О.Омельченко. – Слов'янськ: Вид. центр СДПУ, 2009. – 205 с.
15. Петрушин В. И., Петрушина Н. В. Валеология. – М.: Гардарики, 2003. – 482 с.
16. Стефанюк С.К. Народознавча валеологія. Ч.І. — Харків: Крок, 1998. – 254с.
17. Тель Л. З. Валеология: Учение о здоровье, болезни и выздоровлении. М.: ООО «Изд. Астрель», 2001. В 3-х томах. – Т.1 – 432 с. Т.2 – 480 с. Т.3 – 416 с.
18. Топоров Г. М. Медична валеологія. Книга І. Загальна медична валеологія. Кодекс здорового способу життя і довголіття. – Х.: Факт, 2003. – 243 с., іл.
19. Щербань П. Національне виховання в сім'ї. – К.: Культурологія. ПП – 2000. – 260с.
20. Харківська валеологічна школа. – Х.: вид-во ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 75 с.